

Dijital aęda Öğretme ve Öğrenme

Editörler: Serap YILMAZ ÖZELÇİ • Yakup YILMAZ

Editörler: Dr. Öğr. Üyesi Serap YILMAZ ÖZELÇİ - Dr. Öğr. Üyesi Yakup YILMAZ

DİJİTAL ÇAĞDA ÖĞRETME VE ÖĞRENME

ISBN 978-625-7582-24-7

DOI 10.14527/9786257582247

Kitap içeriğinin tüm sorumluluğu yazarlarına aittir.

© 2021, PEGEM AKADEMİ

Bu kitabın basım, yayım ve satış hakları Pegem Akademi Yay. Eğt. Dan. Hizm. Tic. A.Ş.ye aittir. Anılan kuruluşun izni alınmadan kitabın tümü ya da bölümleri, kapak tasarımı; mekanik, elektronik, fotokopi, manyetik kayıt ya da başka yöntemlerle çoğaltılamaz, basılamaz, dağıtılamaz. Bu kitap T.C. Kültür ve Turizm Bakanlığı bandrolü ile satılmaktadır. Okuyucularımızın bandrolü olmayan kitaplar hakkında yayınevimize bilgi vermesini ve bandrolsüz yayınları satın almamasını diliyoruz.

Pegem Akademi Yayıncılık, 1998 yılından bugüne uluslararası düzeyde düzenli faaliyet yürüten **uluslararası akademik bir yayınevi**dir. Yayımladığı kitaplar; Yükseköğretim Kurulunca tanınan yükseköğretim kurumlarının kataloglarında yer almaktadır. Dünyadaki en büyük çevrimiçi kamu erişim kataloğu olan **WorldCat** ve ayrıca Türkiye’de kurulan **Turcademy.com** tarafından yayınları taranmaktadır, indekslenmektedir. Aynı alanda farklı yazarlara ait 1000’in üzerinde yayını bulunmaktadır. Pegem Akademi Yayınları ile ilgili detaylı bilgilere <http://pegem.net> adresinden ulaşılabilmektedir.

I. Baskı: Ağustos 2021, Ankara

Yayın-Proje: Nisanur Uzunlu
Dizgi-Grafik Tasarım: Tuğba Kaplan
Kapak Tasarım: Pegem Akademi

Baskı: Ay-bay Kırtasiye İnşaat Gıda Pazarlama ve Ticaret Ltd. Şti.
Çetin Emeç Bulvarı 1314. Cadde No: 37A-B Çankaya/ANKARA
Tel: (0312) 472 58 55

Yayıncı Sertifika No: 36306
Matbaa Sertifika No: 46661

İletişim

Macun Mah. 204. Cad. No: 141/A-33 Sokak Yenimahalle/ANKARA
Yayınevi: 0312 430 67 50 - 430 67 51
Dağıtım: 0312 434 54 24 - 434 54 08
Hazırlık Kursları: 0312 419 05 60
İnternet: www.pegem.net
E-ileti: pegem@pegem.net
WhatsApp Hattı: 0538 594 92 40

ÖN SÖZ

Dijital çağı hem bireysel hem de toplumsal anlamda yaşarken; internetin yaygınlaşması ve dijital cihazların çoğalması / yaygınlaşmasının, dünya çapında bilginin hızlı üretilmesi ve hızlı paylaşılmasının bu oyundaki herkesin rolünü değiştirdiğinin farkındayız. Dijitalleşmeden eğitim kendine düşen payı aldığı, kendi kendine öğrenme her zamankinden daha popüler ve daha ulaşılabilir hale geldiği görülmektedir.

Eğitim dünyasının değişim ve dönüşümünü incelediğimizde; tarım toplumunun ihtiyaçlarına yönelik bilginin öğretmenden öğrenciye kavramların aktarılarak yapıldığı Eğitim 1.0; endüstri toplumunda öğrenciyi sanayi kuruluşlarının ihtiyaçlarını karşılama amaçlı yapıldığı Eğitim 2.0; teknoloji toplumunda beklentiler sonucu ortaya çıkan kendi kendine öğrenebilen bireylerin yetiştirildiği Eğitim 3.0 ve bilginin yanında liderlik, işbirliği, yaratıcılık, dijital okuryazarlık, etkili iletişim, duyuşal zeka, girişimcilik, global vatandaşlık ve problem çözebilme kabiliyeti gibi yeteneklerin geliştirilmesi ve kullanılması amaçlı yapıldığı Eğitim 4.0 dir.

Eğitim 4.0 ile karşımıza çıkan bazı özellikleri incelediğimizde yer ve zaman sıkıntısı olmadan öğretme ve öğrenmenin yaygınlaşması, uyarlanabilir sistemler sayesinde kişiye özel eğitimler, öğrencilerin yetenek ve kabiliyetlerine göre şekil alabilen, proje temelli öğrenen ve çalışan, alan bilgisi ve tecrübe edinmeye açık olan, edindikleri bilgiyi sahada uygulayabilen, öğretmen ve öğrenci birlikte içerik hazırlayabilen ve yeni teknolojiler geliştirebilen bireylerin farkındalıkları bunlardan bazılarıdır.

Dijitalleşme, teknolojik gelişmenin bir sonucu olup, içerikten ziyade araç, kapsam ve işletim biçimleriyle ilişkilidir. Dijitalleşme, ekonomide endüstri 4.0, toplumsal yaşamda toplum 4.0, ve eğitimde eğitim 4.0 olarak kavramsallaştırılmaktadır. Dijitalleşme ile birlikte ortaya çıkan yeni işler, yeni becerileri beraberinde getirmektedir. Dijitalleşme ile eğitim süreci, beceri ve yetkinlik geliştirici işlevi öne çıkacak biçimde şekillenmektedir. Dolayısıyla, ortaya konacak eğitim modelinin uygulamalı olması bu açıdan önem arz etmektedir. Uygulamalı eğitimin günümüzdeki uyarlaması dijital eğitim olarak ta karşımıza çıkmaktadır.

Teknolojinin getirdiği yeniliklerle geleneksel yöntemlerin yerini yeni nesil öğretme-öğrenme yöntemleri almaktadır. Öğretme ve öğrenme artık daha esnek ve dinamik bir yapıya bürünmüştür. Hem pratik hem de akademik anlamda herkesin işine yarayacak çözümler uğraşı bağlamında bu kitabın hazırlığına başlanmıştır. Dijital çağda öğretme-öğrenme ile ilgili farklı bakış açıları üzerinden çeşitli yayınlarla karşılaşmak mümkündür. Bu çalışma ile hem dijital çağda öğretme-öğrenme gelişimi ele alınmış hem de beceri ve yetkinliklerin geliştirmek için

neleri kapsadığı açıklanmıştır. Necmettin Erbakan Üniversitesi tarafından destelenerek düzenlenen Ulusal Eğitimde Dijital Dönüşüm Sempozyumu 2020'nin Kitap Projesi ile başlayan sürecimiz, çeşitli aşamalar sonunda tamamlayarak, siz değerli okuyucularımıza sunmaktan dolayı mutluyuz. Yaklaşık 1 yıllık bir zaman diliminde belirlenen bölümler yazarlarımız tarafından hazırlandı. Ardından editörler tarafından ayrı ayrı okunarak değerlendirildi ve yazarlara tekrar gönderildi. Düzeltmeler sonrası her bölüm hakemler tarafından incelendi, yazarlar tarafından son şekli verildi ardından dizgi sürecine geçildi. Bölümlerin incelenmesinde bize destek olan hakemlerimize teşekkür ediyoruz.

Kitapta yer alan bölümler genel olarak şöyle özetlenebilir:

Değişen Eğitim Ortamları bölümünde tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecini kapsayan 1900'lü yıllar ile bilgi toplumuna geçişin yaşandığı 1980'li yıllara ve nihai olarak dijital teknolojilerin etkisini hissettirdiği içinde bulunduğumuz bu çağa ait eğitim ortamlarının temel özellikleri hakkında açıklamalarda bulunulmuştur.

Dijital Çağda Öğrenme Öğretimde Dijital Dönüşüm bölümünde öğrenme-öğretimde dijital dönüşüme kuramsal bir bakış açısı ve güncel uygulama örnekleri ile ele alınarak eğitsel bir değerlendirme gerçekleştirilmiştir. Bununla birlikte, dijital dönüşümde öğretim ve öğrenimde yaygın olarak kullanılan Microsoft Teams uygulaması, çevrimiçi öğrenme ortamlarının dinamikleri ve öğrenme kurguları ile birlikte ele alınmış ve yüz yüze ortamda kullanılan öğrenme-öğretim stratejilerden farklı olarak aktif öğrenme stratejilerinin çevrimiçi öğrenme ortamları ile entegrasyonuna ilişkin yapılabilecekler hakkında açıklamalarda bulunulmuştur.

Dijital Düşüme bölümünde 21. yüzyılla birlikte yaşanan teknolojik gelişmelerin, kuşakların yaşam tarzlarını değiştirmesi ve şekillendirmesiyle, dijital dönüşüm, dijital çağ ve insan beyni, dijital okuryazarlık, dijital düşünme becerileri ve yaklaşımları, eğitimde dijital düşünme ve sınıf içi uygulamalarından bahsedilmiştir. Ayrıca yeni kuşağı tanımlamak üzere dijital yerliler, dijital göçmenler, dijital bilgelik ve dijital insanlar gibi bir dizi kavramlar hakkında açıklamalarda bulunulmuştur.

Dijital Okuma ve Araştırma bölümünde bireylerin bilgiye ulaşmak için geleneksel yolların dışında dijital ortamlarda da okuma ve araştırma yaptıkları, bunun avantaj ve dezavantajları, türleri, kullanılan araçları, araştırmanın nasıl yapılacağı hakkında açıklamalar yer almaktadır.

Dijital Çağda Öğretmen ve Öğrenci Yeterlikleri bölümünde öğretmen merkezli yaklaşımda öğretmen ve öğrenci rollerinin yerine bilgi çağının gerektirdiği şekilde değişime uğraması sonucu öğrenci merkezli yaklaşım ile öğretmen ve öğrenci rolleri üzerinde durulmaktadır. Ayrıca öğrenci merkezli yaklaşımı desteklemek için dijital çağda teknolojideki yenilikler sayesinde eğitim sistemi içerisinde teknolojik araç ve gereçlerin çeşitliliğinin ve öğretmen ve öğrenciler tarafından kullanımı sonucundaki yansımaları üzerinde durulmuştur.

Dijital Çağda Öğrenme Fırsatları bölümünde dijital ortamda hem öğretmenler hem de öğrenciler için donanım ve yazılım olarak öğrenme deneyimlerini geliştirecek, öğretmenlere zaman kazandıracak, öğretmenlerin öğrenci ilerlemesini izlemeye yardımcı olacak ve tüm paydaşlar için öğrenme sürecine şeffaflık sağlayacak fırsatlar hakkında bilgiler verilmiştir.

Dijital Ortamda Eğitim Amaçlı Veri Saklama ve Aktarma bölümünde blok zincirinin ne olduğu, amacı, eğitimde karşılaşılabilecek uygulamalar olan diploma, sertifika, ders takibi, ders değerlendirmesi, eğitim içerikli dijital materyallerin yayınlanması ve takibine yönelik nasıl olacağı ile ilgili açıklamalar bulunmaktadır.

Kitabımızın bu dönemde ortaya çıkan soruların çözümüne ve alanda hissedilen kaynak ihtiyacına katkı sağlayacağını umuyor ve yazar arkadaşlarımıza hem değerli katkıları hem de vakit ayırdıkları için teşekkür ediyoruz. Öneri ve eleştirilerinizi bekler, keyifli okumalar dileriz.

Dr. Öğr. Üyesi Serap YILMAZ ÖZELÇİ

ORCID No: 0000-0003-0518-581X

Dr. Öğr. Üyesi Yakup YILMAZ

ORCID No: 0000-0002-7691-5296

Ağustos 2021

BÖLÜMLER VE YAZARLARI

Editörler: Dr. Öğr. Üyesi Serap YILMAZ ÖZELÇİ
Dr. Öğr. Üyesi Yakup YILMAZ

1. BÖLÜM: Değişen Eğitim Ortamları

Prof. Dr. Ahmet Naci ÇOKLAR - Necmettin Erbakan Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9210-4779

Bilişim Teknolojisi Öğretmeni Melike ÇOKLAR - Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0002-2466-2557

2. BÖLÜM: Dijital Çağda Öğrenme-Öğretmede Dijital Dönüşüm

Öğr. Gör. Dr. Nazire Burçin HAMUTOĞLU - Eskişehir Teknik Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-0941-9070

3. BÖLÜM: Dijital Düşünme

Arş. Gör. Dr. Asiye BAHTİYAR - Pamukkale Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-4982-0785

4. BÖLÜM: Dijital Ortamda Okuma ve Araştırma

Arş. Gör. Dr. Emine KİTİŞ - Pamukkale Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-1667-0645

5. BÖLÜM: Dijital Çağda Öğrenci ve Öğretmen Yeterlikleri

Doç. Dr. Şemseddin GÜNDÜZ - Necmettin Erbakan Üniversitesi

ORCID No: 0000-0003-1075-0043

Doç. Dr. Fatma AKGÜN - Trakya Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-9728-7516

6. BÖLÜM: Dijital Çağda Öğrenme Fırsatları

Doç. Dr. Uğur BAŞARMAK - Kırşehir Ahi Evran Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-2762-1806

7. BÖLÜM: Dijital Ortamda Eğitim Amaçlı Veri Saklama ve Aktarma

Dr. Öğrt. Üyesi Yakup YILMAZ - Necmettin Erbakan Üniversitesi

ORCID No: 0000-0002-7691-5296

İÇİNDEKİLER

Ön Söz.....	iii
Bölümler ve Yazarları.....	vii

1. BÖLÜM DEĞİŞEN EĞİTİM ORTAMLARI

Giriş.....	1
1900-1960 Yılları Arasında Eğitim ve Eğitim Ortamları	2
1900-1960 Yılları Arasında Kullanılan Eğitim Araç ve Materyalleri.....	4
1960-1990 Yılları Arasında Eğitim ve Eğitim Ortamları	9
1960-1990 Yılları Arasında Kullanılan Eğitim Araç ve Materyalleri.....	10
1990-2000 Yılları Arasında Eğitim ve Eğitim Ortamları	13
1990-2000 Yılları Arasında Kullanılan Eğitim Araç ve Materyalleri.....	14
2000 ve Sonrasında Eğitim ve Eğitim Ortamları	17
2000 ve Sonrasında Kullanılan Eğitim Araç ve Materyalleri.....	18
Sonuç.....	24
Kaynakça	25

2. BÖLÜM DİJİTAL ÇAĞDA ÖĞRENME-ÖĞRETMEDE DİJİTAL DÖNÜŞÜM

Giriş.....	27
Dijital Dönüşüm.....	28
Çevrimiçi Öğrenme Ortamları ve Dinamikleri	30
Öğrenme Kuramlarının Çevrimiçi Öğrenme Ortamları Açısından Doğurguları ve Aktif Öğrenme Stratejileri	35
Çevrimiçi Öğrenme Ortamındaki Etkileşimler ve Öğrenmeye Yardımcı Diğer Kuramlar	41
Sonuç.....	47
Çevrimiçi Öğrenme Ortamlarındaki Dönüşüm	47
Çevrimiçi Bir Ders Tasarımında Öğrenme-Öğretmenin Dönüşümüne İlişkin Pratik Öneriler.....	50
Kaynakça.....	54

3. BÖLÜM DİJİTAL DÜŞÜNME

Giriş.....	57
Düşünmede Dijital Dönüşüm	58
Dijital Çağ ve İnsan Beyni.....	59
Dijital Okuryazarlık.....	61
Dijital Düşünme Becerileri Modeli (DDBM).....	63
Dijital Düşünme Yaklaşımı.....	66
Eğitimde Dijital Düşünme	67
Sonuç.....	74
Kaynakça.....	75

4. BÖLÜM DİJİTAL ORTAMDA OKUMA VE ARAŞTIRMA

Giriş.....	77
Dijital Okuma	78
Dijital Ortamda Serbest ve Akademik Okuma	84
Dijital Ortam Araçları	87
Dijital Okumalarda Karşılaşılan Formatlar	92
Dijital Ortamda Araştırma	100
Sonuç.....	106
Kaynakça.....	107

5. BÖLÜM DİJİTAL ÇAĞDA ÖĞRENCİ VE ÖĞRETMEN YETERLİKLERİ

Giriş.....	111
Dijital Çağda Öne Çıkan Temel Kavramlar	112
Dijital Çağda Öğrenci Yeterlikleri.....	118
Öğrenciler İçin Uluslararası Eğitimde Teknoloji Topluluğu Standartları.....	120
21. Yüzyıl Becerileri	123
21. Yüzyıl Öğrenme Ortaklığı (Partnership for 21st Century Learning).....	126
Türkiye Milli Eğitim Öğrenci Yeterlilikler Çerçevesi	131
Türkiye Yükseköğretim Öğrenci Yeterlilikler Çerçevesi	133
Dijital Çağda Öğretmen Yeterlikleri.....	134
UNESCO Öğretmenler İçin BİT Yeterlik Standartları.....	135

ISTE Tarafından Geliştirilen Öğretmenler İçin BİT Yeterlik Standartları	144
Türkiye’de Öğretmenler İçin BİT Yeterlik Standartları	147
Sonuç.....	150
Kaynakça.....	152

6. BÖLÜM

DİJİTAL ÇAĞDA ÖĞRENME FIRSATLARI

Giriş.....	155
Dijital Çağ ve Öğrenme.....	156
Dijital Öğrenme Tercihi	157
Dijital Beceriler.....	157
Dijital Araç Seçimi	158
Dijital Öğrenme Materyalleri	158
Öğrenme Ortamları.....	160
Sosyal Medya Etkisi	164
Sonuç.....	167
Kaynakça.....	168

7. BÖLÜM

DİJİTAL ORTAMDA EĞİTİM AMAÇLI VERİ SAKLAMA VE AKTARMA

Giriş.....	173
Veri Saklama ve Aktarma Teknolojisi: Blokzincir	173
Blokzincir Teknolojisi ile Yenilikçi Eğitim Uygulamaları	177
Çevrimiçi Eğitimde Blokzincir Uygulamaları.....	184
Sonuç.....	186
Kaynakça.....	187

Yazarlar Hakkında.....	197
-------------------------------	------------

1. BÖLÜM

DEĞİŞEN EĞİTİM ORTAMLARI

Prof. Dr. Ahmet Naci ÇOKLAR - Necmettin Erbakan Üniversitesi

ORCID No: 0000-0001-9210-4779

Bilişim Teknolojisi Öğretmeni Melike ÇOKLAR - Milli Eğitim Bakanlığı

ORCID No: 0000-0002-2466-2557

Giriş

Geçmişten günümüze en çok yorumlanan, tartışılan ve tanımlanmaya çalışan kavramlardan biri ve belki de en kıymetlisi eğitimidir. Farklı alanlardaki akademisyenler ve bilim insanları tarafından eğitimin çeşitli tanımları yapılmakta ve eğitim sözcüğüne farklı anlamlar yüklenmektedir. Yıldırım, eğitimi “birey davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla kasıtlı değişiklik süreci” olarak tanımlamaktadır. Fidan, “insanı belirli amaçlar doğrultusunda yetiştirme süreci” tanımını literatüre eklemiştir. Amerikalı filozof ve eğitim kuramcısı John Dewey ise eğitimi “Eğitim, yaşama hazırlıktan öte yaşamın ta kendisidir” şeklinde tanımlamaktadır. Ülkemizde eğitim camiasında geniş kabul gören ve Ertürk tarafından yapılan tanıma göre ise eğitim; “bireyin davranışında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istendik değişme meydana getirme sürecidir” (Ertürk,1975).

Eğitim ile ilgili tanımların ortak noktası ise eğitimin bir süreç olduğu gerçeğidir. Eğitim kavramı, bireyin yaşadığı coğrafya, içinde bulunduğu dönem, bireyin eğitime istekli olup olmayışı, yaşadığı toplum ve bu topluma ait değerler ve normlar, bireyin yaşadığı toplumdaki eğitim stratejileri, uygulanan kuramlar ve üzerine geliştirilmiş eğitim felsefeleri gibi pek çok birleşenden bir araya gelmektedir. Ertürk’ün tanımından yola çıkarak; bireyin davranışlarında “kendi yaşantısı yoluyla” kavramı bizlere “bireyin yaşadığı dönemin” eğitim yolculuğunun en önemli adımlarından biri olduğu vurgusunu yapmaktadır.

Diğer yandan eğitim, insanoğlu var olduğu sürece devamlılığını korumuş, ortam ve bağlam anlamında değişik uygulamalardan geçmesine karşın sürekli yaşama ışık tutulmuştur. İlk çağlardan bugünlere kadar, bir arada yaşamak durumunda olan insanoğlu için, toplum oluşturma ve toplumda birlikte yaşama

sürecinde eğitim hep var olmuştur. Eski toplumlarda çocuklara ve gençlere aile bireyleri tarafından bazı yetenekler ve işler öğretilmiştir. Ailelere elbiseleri, evde kullanılan eşyayı, ziraate, savaşa, sanata ait aletleri yapmak, kız ve erkek çocuklara öğretildiği gibi savaşmak, yemek pişirmek, hayvan sağmak, av avlamak gibi bazı yetenekler de yine aile bireyleri tarafından yetişmekte olan nesillere aktarılmıştır. Bunlar yaşamak için her ferdin sahip olması gereken yetenekler ve sanatlar olup, okulu ev, öğretmenleri anne, baba, kardeş gibi aile bireyleri şeklinde olmuştur (Kansu 1932).

İlk çağda eğitim, “yaşamak için” bireylere verilen yetenek ve sanattan oluşurken sonrasında, değişen ve gelişen toplumlar sayesinde bir ihtiyaçtan çok bireylerin kendilerini topluma ve hayata yetiştirme adına yapılan davranışlar halini almıştır. Yüzyıllar içerisinde evrimleşen eğitim; hem toplum hem de birey için, aile bireylerinin öğretilerinin yanı sıra daha sistemli bir şekilde hazırlanması ve çalışılması gereken bir alan olmuştur. Zamanla eğitimin sistemli ve sürekli yapılabilmesi ihtiyacı, eğitim kurumlarını zorunlu hale getirmiştir. Tarım toplumundan sanayi toplumuna geçiş sürecini kapsayan 1900’lü yıllar ile bilgi toplumuna geçişin yaşandığı 1980’li yıllara ve nihai olarak dijital teknolojilerin etkisini hissettirdiği içinde bulunduğumuz bu çağa ait eğitim ortamlarının temel özellikleri aşağıda özetlenmiştir.

1900-1960 Yılları Arasında Eğitim ve Eğitim Ortamları

1900’lü yıllar buharlı makinelerin gelişmesi ile sanayi gelişmelerinin hızlı bir ivme kazandığı yıllar olarak ön plana çıkmaktadır. Bu açıdan insanoğlu tarihin var olduğu süreçten itibaren uğraştığı tarım ve hayvancılık mesleklerine ek olarak, demir ve çelik temelli ürünleri işleme, yaşama entegre etme şeklinde önemli bir gelişmeyi de benimsemiştir. Özellikle petrolün işlenmesi ve kullanılması, buharlı araçlardan sonra sıvı yakıtlı araçları da önemli hale getirmiş, bu gelişme ilaç, endüstri, tarım, askeriye, eğitim gibi pek çok alanı da yeniden şekillendirmiştir. Hızlı artan nüfus yine ihtiyaçları da artırmış, üretim süreçlerinde de beklentilerin artmasına neden olmuştur. Bu açıdan hızlı gelişmelere ayak uyduracak nitelikli insana olan ihtiyaç da son derece artmıştır.

Diğer yandan biri 1900’lü yılların başında diğeri ortalarında olmak üzere iki farklı dünya savaşı yine bu yüzyıla damga vuran tarihi süreçler olmuştur. Özellikle savaş dönemlerindeki göç, büyük çaplı yıkımlar, siyasi yaptırımlar da eğitim süreçleri üzerinde etkisini hissettirmiştir. İnsanoğlu bu süreçteki zorluklarla mücadele edebilmek için yine nitelikli insan ihtiyacına başvurmuştur. Bu açıdan 1900’lü yıllardan itibaren 1960’lı yıllara kadar nitelikli insanı yetiştirmek adına kitle eği-

timinin, okullaşmanın ve mesleki eğitimin önem kazanması özellikle vurgulanabilir. Türkiye bağlamında da yaşanan harf inkılabı, Tevhid-i Tedrisat kanunu ile eğitim kurumlarının standartlaştırılması, halkın eğitilmesi gibi konular okullaşma oranını artırmıştır. Eğitim ortamlarında kitle eğitimine uygun sınıf ortamlarının oluşturulduğu, eğitim programlarının gündeme geldiği, eğitim felsefesi bağlamında davranışçı kuramın önemli olduğu yıllar olarak ifade edilebilir.

Davranışçı kuram, “öğrenme uyarıcı ile davranış arasında bir bağ kurma işlemi” olarak tanımlanır. Bu bağlamda öğrenmeye yönelik faaliyetler gerçekleştirilir. Öğrenme sürecinde ödül ve ceza önemli yer tutmaktadır. Eğitim sürecinde öncelikli olarak amaçların ortaya konması ve süreç sonunda öğrenenin bu davranışları ne ölçüde kazandığını ortaya koyacak bir ölçme ve değerlendirme söz konusudur. Esas olan davranışın kazanılıp kazanılmadığıdır. Birey, davranışlarını tecrübeyle kazanır, çevredeki uyarıcılar değiştiği zaman, bireyin davranışları da değişir. İlk tecrübeler, daha sonraki tecrübeleri etkiler, bireyin tüm davranışları öğrenilmiştir, yine öğrenmeyle değiştirilir, koşullu öğrenme yöntemleri benimsenmiştir. Sosyal öğrenme kuramından da yararlanılır, gözlenebilen ve ölçülebilen davranışlar dikkate alınır, bireyin zihinsel etkinlikleri, ne düşündüğü, nasıl karar verdiği önemli değildir (Ülgen,1997). Öğrenmenin uyarıcı ile tepki arasındaki bağı dayandığına inanılır. Her öğrenme yeni bir davranış kazanımı olarak ifade edilmektedir. Bu açıdan deneyimler çok önemlidir. İnsan yeni bilgileri sahip olduğu deneyimleri aracılığı ile öğrenir. Bir başka ifade ile yaparak öğrenme esastır (Senemoğlu, 2015). Bu kuramın önemli temsilcileri arasında tarihsel bir inceleme yapılacak olursa;

- Thorndike ve Watson’un temsil ettiği klasik davranışçılık dönemi (1900-1925),
- Clark Hull, Edward Tolman, Edwin Guthrie ve Burhus F. Skinner’in başını çektiği yeni davranışçılık dönemi (1920’ler ile 1940’lar),
- Hull’un karmaşık hipotetik-dedüktif davranış teorisinin ortaya çıktığı Hulle Davranışçılık dönemi (1940’lar-1950’ler),
- Davranışın sonuçlarıyla kontrol edilmesini vurgulayan Skinnerci davranışçılık dönemi (1960’lar-1970’lerin ortaları),
- Bilişsel davranışçılık döneminin (1975’ten günümüze kadarki dönem) yaşandığı bir süreç bulunmaktadır (Whitley ve Kite, 2013).

Nihai olarak bu dönemin, eğitim ortamlarının şekillendirilmesinde öğretmenin bilgi kaynağı olduğu, öğrenme ortamlarında uyarının öğrenene verildiği, davranış sergileme adına fırsatların sunulduğu bir dönem olduğu ifade edilebilir.